

**Memòria de la intervenció arqueològica
preventiva de control i excavació a Pla de
Palau número 18-19 de Barcelona.**

(Barcelonès)

Codi: 064/13

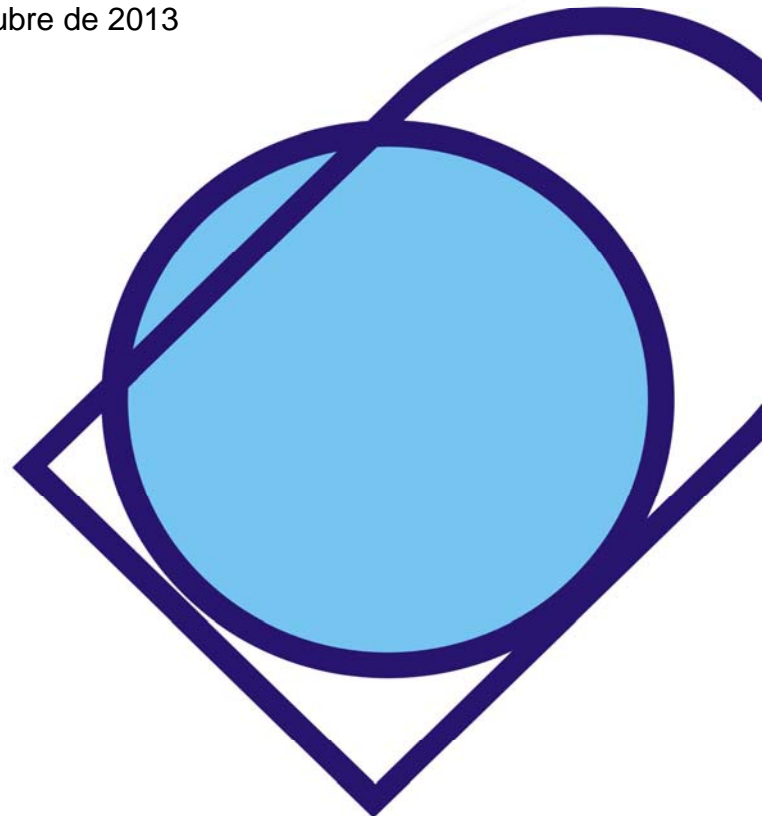
Expedient: 470 K121-2013-1-10278

Dates de la intervenció: 9 a 18 d'octubre de 2013

Autora:

Conxita Ferrer Alvarez

Data de lliurament: gener de 2013

INDEX

Fitxa Tècnica

1.- INTRODUCCIÓ.....	3
2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA.....	4
3.- CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	6
4.- METODOLOGIA.....	15
5.- TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS.....	16
6.- CONCLUSIONS.....	17
BIBLIOGRAFIA.....	18
PLANIMETRIA.....	22
FITXES UE.....	23
INVENTARI FOTOGRÀFIC.....	24

FITXA TÈCNICA

Nom del jaciment: Pla de Palau.

Nº de referència de la resolució: 470 K121-2013-1-10278

Municipi: Barcelona

Comarca: Barcelonès

Coordenades UTM: ETRS89 E (X): 431780.5 N (Y): 4581522.5

Alçada s.n.m: 5,10

Superfície avaluada: 1,50 X1,50 m

Estat de conservació:

Tipus d'intervenció :

Preventiva
Urgència X
Investigació

Tipus d'activitat :

Excavació	Mostreig
Prospecció	Documentació
Control X	Tractament de restes

Cronologia: modern

Dates d'execució: 9 a 18 octubre de 2013.

Promotor: Ajuntament de Barcelona.

Directors/es: Conxita Ferrer Alvarez

Redactors/es de la memòria: Conxita Ferrer Alvarez

Paraules clau: seguiment arqueològic, sondeig, estrats.

Resum: En aquesta memòria es descriuen els treballs de seguiment arqueològic realitzats a la Plaça Pla de Palau número 18-19 de Barcelona amb motiu de la realització d'un sondeig per tal col·locar un dau de formigó per a la instal·lació d'una escultura, donant com a resultat la no presència de restes ni estructures de tipus arqueològic.

1.- INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria fa referència als treballs de seguiment arqueològic realitzats a Pla de Palau número 18-19 de Barcelona amb motiu de la realització d'uns sondejos per tal d'ubicar una bandera i un dau de formigó per col·locar una escultura. Hem de comentar però, que finalment tan sols es va realitzar el sondeig per tal posar dau de formigó i es va deixar per més endavant la realització del sondeig per tal d'ubicar la bandera.

Els treballs es van efectuar el dia 9 d'octubre de 20123, sota la direcció de l'arqueòloga Conxita Ferrer i Alvarez (CODEX- ARQUEOLOGIA I PATRIMONI), d'acord amb la corresponent resolució dictada pel Director General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Els treballs han estat encarregats per l'Ajuntament de Barcelona, promotora de l'obra.

El projecte d'intervenció arqueològica (PIA) i la supervisió dels treballs han estat realitzats pel Servei d'Arqueologia de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, que ha enregistrat aquesta intervenció amb el codi **064/13**.

2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA

La ciutat de Barcelona s'emplaça, des d'un punt de vista geològic, al Pla de Barcelona, el qual constitueix una plana litoral d'una superfície aproximada de 170 km². Aquest Pla comprèn les formacions quaternàries que s'estenen des del mar fins al canvi de pendent en contacte amb la Serralada Litoral, i que limiten al sud-oest pel massís del Garraf i al nord-est pel turó de Montgat.

Topogràficament, al Pla de Barcelona poden distingir-se dues grans unitats: la Serralada Litoral i el Pla. La Serralada Litoral separada pels rius Besòs i Llobregat presenta tres sectors ben diferenciats, com són la Serra de Collserola, que assoleix la seva màxima elevació al cim del Tibidabo (512 m.) i localitzada entre els rius Besòs i Llobregat; la Serra de Marina, que s'estén al nord del riu Besòs; i al sud del riu Llobregat s'aixeca el massís del Garraf.

El Pla s'estén entre els contraforts de la Serralada Litoral i el mar, formant una plana ampla d'escàs pendent. Aquí es localitzen les planes deltàiques dels rius Besòs i Llobregat, a més de distingir una alineació de petits turons arran de mar. Entre aquestes petites elevacions destaca com a punt més elevat la muntanya de Montjuïc (173 m.) al sector interfluvial, així com el *Mons Taber* i altres elevacions.

Al Pla de Barcelona poden distingir-se diverses grans unitats geològiques: paleozoic, secundari, terciari i quaternari. Entre els materials paleozoics afloren les pissarres a la serra de Collserola i al sud del riu Llobregat. Els materials triàsics (secundaris) es concentren principalment en la línia de turons que limita pel nord-est el Pla de Barcelona, a més del massís del Garraf. Els materials terciaris es corresponen a les formacions de Montjuïc i a la serra d'en Mena, a més del turó de Montgat. I finalment, sobre el

substrat rocós s'assenten els sediments quaternaris que caracteritzen el Pla de Barcelona.

L'indret on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica es troba situat al Pla de Palau al districte de Ciutat Vella a Barcelona, en un àrea de terreny guanyada al mar tant per l'acció humana com per la forta influència i aportació de sediments de les rieres que baixen al pla des de Collserola i sobretot per l'aportació de la deriva litoral de material provinent del riu Besòs.

Situació de la intervenció (Foto: Google Earth)

Les Coordenades UTM son:

ETRS89 E (X): 431780.5 N (Y): 4581522.5

L'alçada s.n.m és de: 5,10

3. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.

L'indret on s'ha dut a terme la intervenció es troba situat en una part destacable de la ciutat de Barcelona, per la seva activitat i dinamisme, que arrenca des dels inicis del creixement feudal. La proximitat del mar, com en altres llocs, es converteix en un focus d'atracció per a la instal·lació i l'aprofitament humà.

Si bé en els primers segles de la nostra era no hi ha gaire notícies de presència humana en aquest sector de la ciutat, sí que es documenten espais de necròpolis durant el baix imperi i l'antiguitat tardana¹. Destaquem d'aquest període l'expansió i delimitació dels *suburbia*, que en el sector de la ciutat que ens ocupa, suposa un clar precedent dels burgs i vilanoves medievals (GURT, GODOY, 2000). Tampoc s'ha d'obviar la funció com a ancoratge d'aquesta àrea, recentment documentada arqueològicament.

El creixement econòmic que gaudirà la ciutat de Barcelona des del segle IX provocarà l'expansió física de la mateixa. Aquesta expansió és mediatitzada per l'aristocràcia feudal amb l'establiment de contractes emfitèutics basats en la cessió de terres amb la condició que s'hi construïssin cases i horts, a més del cens oportú. Exemple d'aquesta relació contractual la trobem a finals del segle XI a l'àrea del Born (BANKS, 2003). Cal afegir que la desviació (c. 1058) de la riera de Sant Joan, posterior Merdançar, va millorar la salubritat d'aquesta zona, eliminant els aiguamolls que aquesta provocava. La Vilanova del mar, amb la seva església de Santa Maria de les Arenes i del Mar més tard, anirà consolidant-se urbanísticament durant els segles XII-XIII, principalment, al voltant del camí, actual carrer Argenteria, que d'aquesta anava cap el mercat situat a l'actual portal de l'Àngel.

La primera vocació d'aquest incipient nucli és artesanal i mariner, però progressivament anirà consolidant-se com a centre comercial donada la

seva proximitat amb el port, essent una mostra els diferents alfòndecs documentats ja des del segle XIII (BERNAUS, 2003) o l'ampliació de les drassanes cap a la banda situada entre el carrer de la Fusteria i el Pla de Palau (RIERA, 1992). A partir del segle XIV, serà quan apareixeran els edificis més singulars i característics de la vocació d'aquest indret: la Llotja, els porxos, ...

Recentment s'ha localitzat arqueològicament en el proper solar del carrer Dr. Aiguader 1-25, l'estructura que correspondria al port d'època medieval iniciat el 1477². Els efectes d'aquest port sobre la línia de platja de la ciutat no es fan esperar, produint-se un progressiu allunyament d'aquesta.

Aquesta ràpida progressió de la terra vers l'aigua defineix l'espai que al segle XVI patirà l'estructuració urbana més important d'aquesta àrea de la ciutat: la construcció del baluard de migdia, localitzat tanmateix a la intervenció del carrer Aiguader, i de la muralla i del portal de mar al segle XVI.

¹ Exemples com les excavacions al presbiteri de Santa Maria del mar i necròpolis de la plaça de les Olles (GURT, GODOY, 2000)

² Vid. M. SOBERON (2010) *Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Pau Vila, 12-13b / Carrer del Dr. Aiguader, 1-27 / carrer de la Marquesa, 2-6. Barcelona. 096-06*. MUHBA. Inèdit. SOBERON, M (2010) " El port baixmedieval de Barcelona, una visió des de l'arqueologia. *Quarhis* 6, pp 134-163.

Detall d'un gravat d'A. Van der Wyngaerde, 1563. Font: GALERA et alii (1982)

L'activitat constructiva del segle XVI té dues conseqüències d'importància, d'una banda, suposa el tancament definitiu del circuit emmurallat de la ciutat, que les obres dels segles baix medievals havien deixat obert. D'una altra, les noves muralles responen a una nova concepció de les fortificacions, l'anomenada traça italiana. Aquesta arrenca ja des dels tractadistes italians com Alberti (1404-1472), que inclou la idea de recinte fortificat com a grup d'elements que s'ha de defensar entre sí, o com Martini, Zanchi, Lantieri, ... en la definició dels diferents elements del recinte abaluartat (GALINDO, 1996).

Aquests tractadistes, exposen les seves idees sobre fonamentació, disseny i traçat del circuit defensiu, nombre i forma de les torres (posteriorment baluards...) materials a utilitzar, ...

En relació amb aquestes fortificacions del segle XVII, a la intervenció duta a terme al Pla de Palau i plaça de Pau Vila (132/09) es varen documentar un seguit d'estructures relacionades amb el primer portal de mar erigit durant els anys cinquanta del segle XVI. Recentment s'han aportat les proves documentals definitives que adjudiquen l'autoria de la traça d'aquesta obra a

l'enginyer Giovan Battista Calvi (Martínez, 2004) El resultat, poc conegut, és una porta d'estil renaixentista amb un arc de mig punt rematat amb frontó triangular suportat per una parella d'atlants, els quals es poden intuir en el gravat d'Anton Van der Wyngaerde o en la pintura de Giovanni Ricci da Novara (inicis del segle XVII).

Si bé es tractà d'una obra defensiva, el context on es troba la converteix en un clar exemple de representació del poder ciutadà i embelliment de la façana marítima.

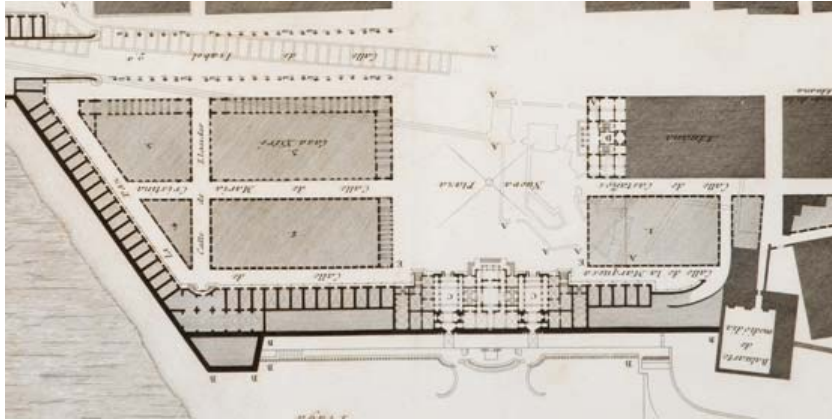
Pel que fa a les obres exteriors, la primera en realitzar-se serà l'excavació dels fossats, la qual no es durà a terme fins la tercera dècada del segle XVII, entre 1634 i 1636, moment marcat per l'ambient prebèl·lic que desembocarà en la Guerra dels Segadors³. Cal tenir en compte que en el moment de construcció de la muralla de mar aquesta es fa molt propera a la línia de mar, fet que faria innecessària l'excavació de valls. Quasi cent anys després, el cordó de platja s'hauria desplaçat en nombrosos punts, principalment a l'àrea del portal de mar i del baluard de migdia, formant una ample plataforma de terra, en la que sí era possible complementar les defenses amb aquest tipus d'obra. També en aquest moment cal situar la construcció del parapet davant el portal fet per Calvi als anys 50 del XVI.

En altres intervencions arqueològiques s'ha pogut detectar la presència de la muralla de mar, com és el cas de les intervencions dutes a terme al Pla de Palau i al passeig de Circumval·lació 8-14 a l'altre costat de l'estació de França, on es va localitzar el tram de muralla per on sortia el Rec Comtal (SANTANACH, 2007) o un altre tram al carrer Aiguader 1-21 (ARTIGUES, 2008). Tanmateix en darreres intervencions s'ha anat localitzant altres estructures relacionades, com és el cas d'un tram del baluard de migdia al carrer de la Marquesa i algunes estructures del portal de mar del segle XIX.⁴

³ AHCB Consell de Cent, Registre de deliberacions II-144 i II-145.

⁴ Agraïm aquestes dades al Servei d'Arqueologia del MUHBA

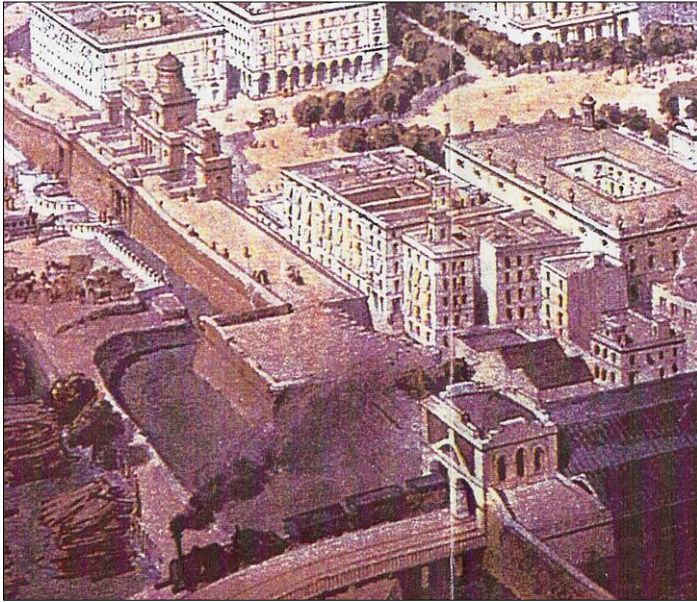
Durant tot el segle XVII es realitzaran diferents reformes i intervencions puntuals en el circuit defensiu barceloní, com són la construcció de diferents baluards a la part de terra i l'obertura de valls davant de les muralles.

Detall del plànol de l'eixample de Pla de Palau al 1848. Es pot veure el baluard de migdia i el nou portal de mar. Encerclat en vermell l'àrea d'intervenció (Centre de Documentació MUHBA)

Als inicis del segle XVIII, acabada la Guerra de Successió, la construcció de la ciutadella durant el primer terç del segle XVIII, eliminarà part dels portals i muralla de terra d'època baixmedieval, però integrarà tota la part del baluard de migdia. Tot i que segons els diferents projectes de demolició, el de Verboom i el de Retz la muralla entre el baluard de llevant i el de migdia, quedaria afectada, sembla que finalment seria integrada dins del nou projecte de la Ciutadella (MUÑOZ, 1990).

L'última gran activitat constructiva en aquest sector de la ciutat correspon a les obres d'eixample de Pla de Palau entre 1822 i 1848. El director de les obres Josep Massanés, coronel d'enginyers, realitzarà diferents projectes de construcció d'una nova muralla marítima.

Detall a partir d'un daguerreotip de 1856.

Aquesta nova muralla es recolzava en el baluard del segle XVI i continuava fins arribar a un monumental portal de mar, per girar després en angle obert i ajuntar-se amb la resta del traçat de la muralla marítima.

Dins del cos de la mateixa muralla es van projectar tot un seguit de magatzems, de la mateixa manera que ja s'havia fet a la segona meitat del segle XVIII en el tram de muralla situat a prop del convent de Sant Francesc.

Part d'aquesta muralla es va poder documentar a la intervenció al solar de l'antiga estació de RENFE rodalies (codi: 096/06). Prèviament s'havien localitzat de forma limitada restes del portal al Pla de Palau, en una intervenció dirigida per Maria Teresa Gilsbar (codi: 141/03). Més recentment a la intervenció abans esmentada al Pla de Palau (codi 132/09) es va poder documentar un petit tram d'un dels fonaments del portal de mar del segle XIX.

Així com també en una excavació realitzada a la plaça de Pau Vila (codi 010/11) es va localitzar un tram de la muralla del segle XIX i part del pont o passera d'entrada de la mateixa època. En els dos casos es tracta de la

mateixa obra de fortificació que amb l'eixampla del Pla de Palau modificà de forma notable la fisonomia d'aquest sector de la ciutat.

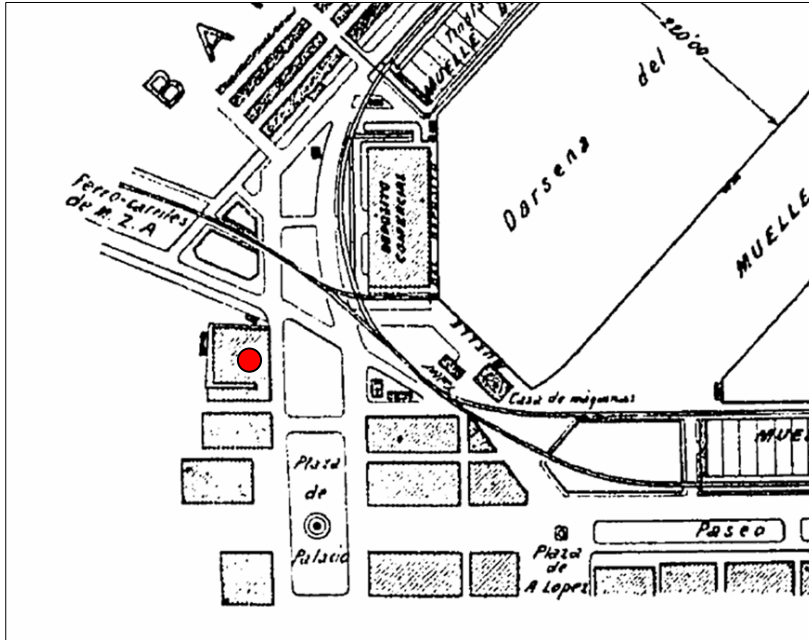
Aquesta última fase d'emmurallament no durarà gaire temps, ja que a finals de la dècada del 60 del segle XIX s'enderrocarà tot aquest sector del recinte defensiu de la ciutat. L'enderroc de les muralles durant tant de temps perseguit per les autoritats locals permetrà la destinació dels espais que ens ocupen d'acord amb els ritmes i necessitats del moment.

Aquest sector té en aquest moment una gran importància des del punt de vista estratègic i logístic, al trobar-se en mig del port i de l'estació ferroviària Madrid –Zaragoza - Alicante. En definitiva es situa com espai a cavall entre el tràfic marítim i el terrestre. Conseqüència d'aquesta situació tan favorable serà la construcció d'un gran edifici de magatzems: el dipòsit comercial. Per les referències que hem trobat es tractaria d'uns grans magatzems equipats amb *“todas las dependencias que se requieren a este servicio con varias basculas para el pesado de vagones hallándose dicha red enlazada directamente con las dos estaciones numero 1 y 3 de la Compañia de Ferrocarriles de Madrid a Zaragoza y Alicante”* (AYXELÀ, J. 1915). A més disposava d'oficines, una vivenda pel porter i una planta soterrània (ALEMANY, 2002). En alguns plànols de l'època apareixen identificats amb el rètol de “depósitos” (GALERA et alii, 1982).

Una característica d'aquest edifici és la incorporació dins de la seva estructura de tota la bateria de magatzems i botigues corresponents a l'obra de Josep Massanés aprofitant aquest espai encara que desdibuixant totalment la seva distribució original.

La finalització d'aquest edifici, s'hauria de situar al 1868 (Alemany, 2002). El primer dipòsit comercial es va mostrar insuficient molt d'hora. La seva capacitat limitada i sobretot la relativa llunyania amb el moll, provocaren la

construcció d'un nou dipòsit més ben situat l'any 1881. El resultat és l'actual edifici que ocupa el Museu d'Història de Catalunya.

Vista d'aquest sector de la ciutat a partir d'un plànol de 1911. El punt vermell marca la situació del l'esmentat edifici. (Font: AYXELLÀ, 1915).

Vista exterior del primer Dipòsit Comercial des de l'actual (Font: Arxiu
Fotogràfic de l'APB)

Aquest dipòsits estarien en ús fins a 1915 com a mínim encara que a partir del material obtingut durant el seu buidatge sembla que la seva amortització es podria situar passada la meitat del segle XX.

A la zona on s'ha realitzat la present intervenció cal destacar la construcció el 1932, de l'edifici que actualment ocupa la facultat de Nàutica, construcció realitzada per Adolf Florensa.

Vista exterior del primer Dipòsit Comercial des l'Escola de Nàutica (Font: Arxiu Fotogràfic de l'APB)

4.- METODOLOGIA

L'obra realitzada en el número 18-19 de Pla de Palau ha consistit en la obertura, en una de les quatre zones enjardinades de la plaça, d'un únic sondeig de 1,50x1,50 cm i uns 70 cm de fondària. La finalitat d'aquest sondeig era el poder ubicar un dau de formigó per a col·locar una escultura.

Aquest sondeig es va fer de forma manual amb l'ajuda de dos operaris de l'empresa ARC, que era l'encarregada de fer el sondeig.

Els estrats que s'han trobat alhora d'obrir aquest sondeig han estat enregistrats segons el mètode proposat per E. C. Harris. El sondeig, per tal de fer més entenedora l'explicació, ha estat individualitzat amb el número 100, de forma que els nivells documentats en el seu interior han estat numerats de forma correlativa 101, 102, 103...

S'ha realitzat també la corresponent documentació fotogràfica i gràfica, pel que fa a aquesta última, s'ha dut a terme la situació del sondeig. L'inventari fotogràfic, ha estat identificat amb el codi de la intervenció-064- l'any de la intervenció- 13- i el número identificador del llistat descriptiu.

5.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS I RESULTATS OBTINGUTS

Tal com hem esmentat en l'apartat anterior, les obres objecte d'aquesta memòria corresponien al seguiment arqueològic de l'obertura d'un sondeig per tal d'ubicar un dau de formigó per a la col·locació d'una escultura.

Per aquest motiu es va realitzar un sondeig de 1,50x1,50 m i uns 0.70 m de fondària en una de les zones enjardinades de la plaça.

Pla general del sondeig efectuat

El sondeig realitzat s'ha anomenat, per tal de simplificar la descripció, com a sondeig 100. A continuació passem a descriure tots els estrats que s'han documentat:

UE 101: Terra vegetal, per tal de preparar la zona enjardinada. Cobreix la ue 102

Detall de la realització del sondeig, on s'aprecia la ue 101

UE 102: Terra de color marró clar molt compactada i que cobreix els serveis d'aigua que apareixen. Coberta per 101 i cobreix 102 i els serveis d'aigua.

UE 103: Terra una mica menys compactada que la ue 102, i de color marró més fosc on apareix algun totxo i plàstics. Cobert per 102 i cobreix 104.

UE 104: Terra ataronjada i de textura molt compacta, amb presència de material constructiu. A la cota 4,27 sobre el nivell del mar es va donar per acabat el sondeig. Per tant aquest va ser l'últim estrat documentat.

Tal com es pot comprovar un cop descrites les unitats estratigràfiques els resultats del seguiment arqueològic van ser negatius pel que fa a la presència d'estrats o estructures de tipus arqueològic.

Detall del sondeig un cop realitzat

6.- CONCLUSIONS

Tal com hem comentat l'apartat anterior els treballs de seguiment arqueològic realitzats a la Plaça Pla de Palau número 18-19 de Barcelona amb motiu de la realització d'un sondeig per tal d'ubicar un dau de formigó per a la col·locació d'una escultura, va donar uns resultats negatius pel que fa a la presència de restes i estructures de tipus arqueològic.

BIBLIOGRAFIA

AGUELO, J. JUÁREZ, A. SUBIRANAS, C. (2010) "Arc de triomf" *Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona, 2009*. Barcelona, pp. 52-55.

ARTIGUES, P. LL. (2008): *Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Dr. Aiguader 1-21*. Barcelona. MHCB (inèdita).

ARGELICH, J. TELESE, A. (1997) "Un atuell inèdit de pisa catalana d'ús incert" *Butlletí informatiu de ceràmica, 61*. Barcelona, pp. 14-16.

AYXELÀ, J. (1915): "El Puerto de Barcelona" dins de *Revista de Obras Públicas, 2075*. Madrid.

BANKS, Ph. (2003): "El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII" *dins de Barcelona Quaderns d'Historia, 8*. Barcelona.

BELTRÁN DE HEREDIA, J. MIRÓ, N. (2007) "Aportación al estudio de las cerámicas finas del Mediterráneo oriental, Siria/Egipto, y China en Barcelona" *Acti XL Convegno internazionale della ceramica*. Savona-Albisola, pp. 7-15.

BELTRÁN DE HEREDIA, J. MIRÓ, N. (2010) "El comerç de ceràmica a Barcelona als segles XVI – XVII: Itàlia, França, Portugal, els tallers del Rin i la Xina" *Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona, 6*. Barcelona, pp. 14-91.

BERNAUS, M. (2003): "Els espais arquitectònics de la indústria i el comerç" dins de *Barcelona Quaderns d'Historia, 8*. Barcelona.

BRUNIQUER, E. G.(reimp. 1912-1916) *Ceremonial dels Magnífichs Consellers i regiment de la ciutat de Barcelona. 5 vols*. Barcelona.

CARTA, R. (2003) *Ceràmica italiana en la Alhambra*. Granada.

CERDÀ, J. M. (2001) *La ceràmica catalana del segle XVII trobada a la plaça Gran (Mataró)*. Barcelona.

CORTADA COLOMER, LL. (1998): *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliòrcètics a la Catalunya preindustrial*. Barcelona.

CUBELLES, A. PUIG, F. (2004): "Les fortificacions de Barcelona" dins de *Abajo las Murallas!!!. 150 any de l'enderroc de les muralles de Barcelona*. Catàleg de l'exposició. MHCB.

DÍAZ CAPMANY, C. (2004): *La fortificación abaluartada. Una arquitectura militar y política*. Madrid.

GALERA, M. ROCA, F. TARRAGÓ, S. (1982): *Atles de Barcelona. Segle XVI-XX*. Barcelona.

GALINDO DÍAZ, J.A. (1996): *El conocimiento constructivo de los ingenieros militares del siglo XVIII. Un estudio técnico sobre la formalización del saber técnico a través de la arquitectura militar*. UPC tesi doctoral inèdita.

GEA, M. SANTANACH, L, SOBERON, M. (2010) "Noves dades arqueològiques sobre les fortificacions de Barcelona" *Tribuna d'Arqueologia 2008-2009*. Barcelona, pp 147-172.

GOSSE, Ph. (2007) *Les pipes de la quarantaine. Fouilles du port antique de Pomégues (Marseille). The archeology of the Clay Tobacco Pipe BAR XIX*. Oxford.

IGLÉSIES J. (2002): *Pere Gil, S.I. (1551-1622) i la seva Geografia de Catalunya*. Barcelona.

- LLORENS, J. (1989) *Ceràmica catalana de reflex metàl·lic*. Barcelona.
- MADRID, J. TORRES, F.X. (2006) *Estudi i catalogació de les pipes d'Eivissa i Formentera*. Eivissa.
- MARTÍNEZ LATORRE, D. (2002): *Giovan Battista Calvi. Ingeniero de las fortificaciones de Carlos V y Felipe II (1552 – 1565)*. Barcelona.
- MUÑOZ CORBALAN, J.M. (1990): *Los ingenieros militares de Flandes a España*. Madrid.
- PARERA, M. (1997) “Materials per a l'estudi de la ceràmica de Barcelona decorada en blau (segles XIV – XVI)” *XV Jornades d'Estudis Històrics Locals*. Pollença, pp. 125-144.
- PERELLÓ FERRER, A. M. (1996): *L'arquitectura civil del segle XVII a Barcelona*. Barcelona
- RIBA, O. COLOMBO, F. (2009) *Barcelona: la Ciutat Vella i el Poblenou. Assaig de geologia urbana*. Barcelona.
- RONCAL, M. E. MARTÍNEZ, G. MORGADO, A. (1996) “Las piedras de chispa: una producción lítica olvidada en España.” *Munibe (Antropologia-Arkeologia) n°48*. Donostia, pp. 105 – 123.
- RUIZ GIL, J.A. (1999) *Arqueologia en la bahía de Cádiz durante la Edad Moderna*. Tesis doctoral de la Universidad de Huelva.
- SANTANACH, L. (2007): *Intervenció arqueològica al passeig de Circumval·lació, 8-14. –Estació de França-*. (inèdit) MHCB.

SOBERÓN, Mikel. (2010) *Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Pau Vila, 12-13b / Carrer del Dr. Aiguader, 1-27 / carrer de la Marquesa, 2-6. Barcelona. 096-06. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Barcelona*

SOBERÓN, Mikel. (2011) *Memòria de la intervenció a la plaça de Pau Vila Barcelona (Barcelonès). Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Barcelona*

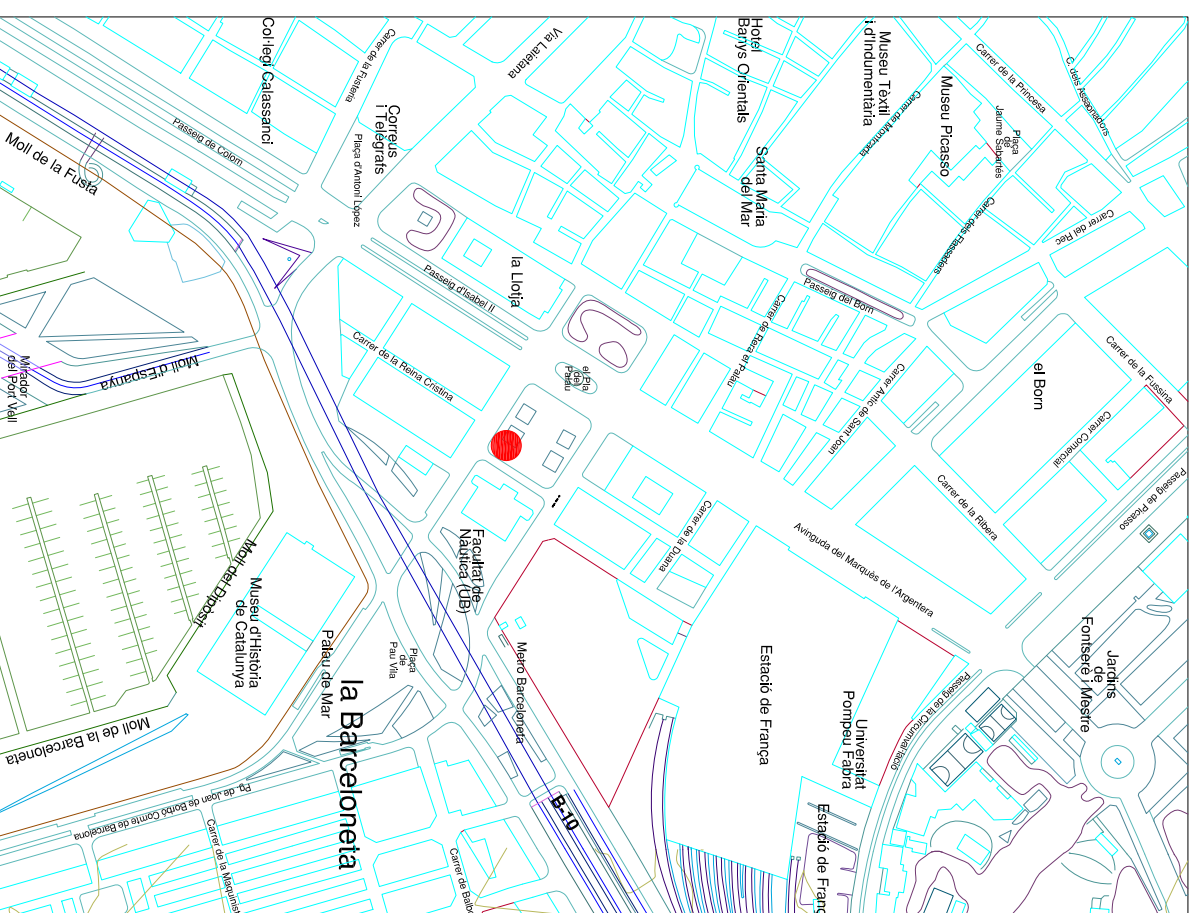
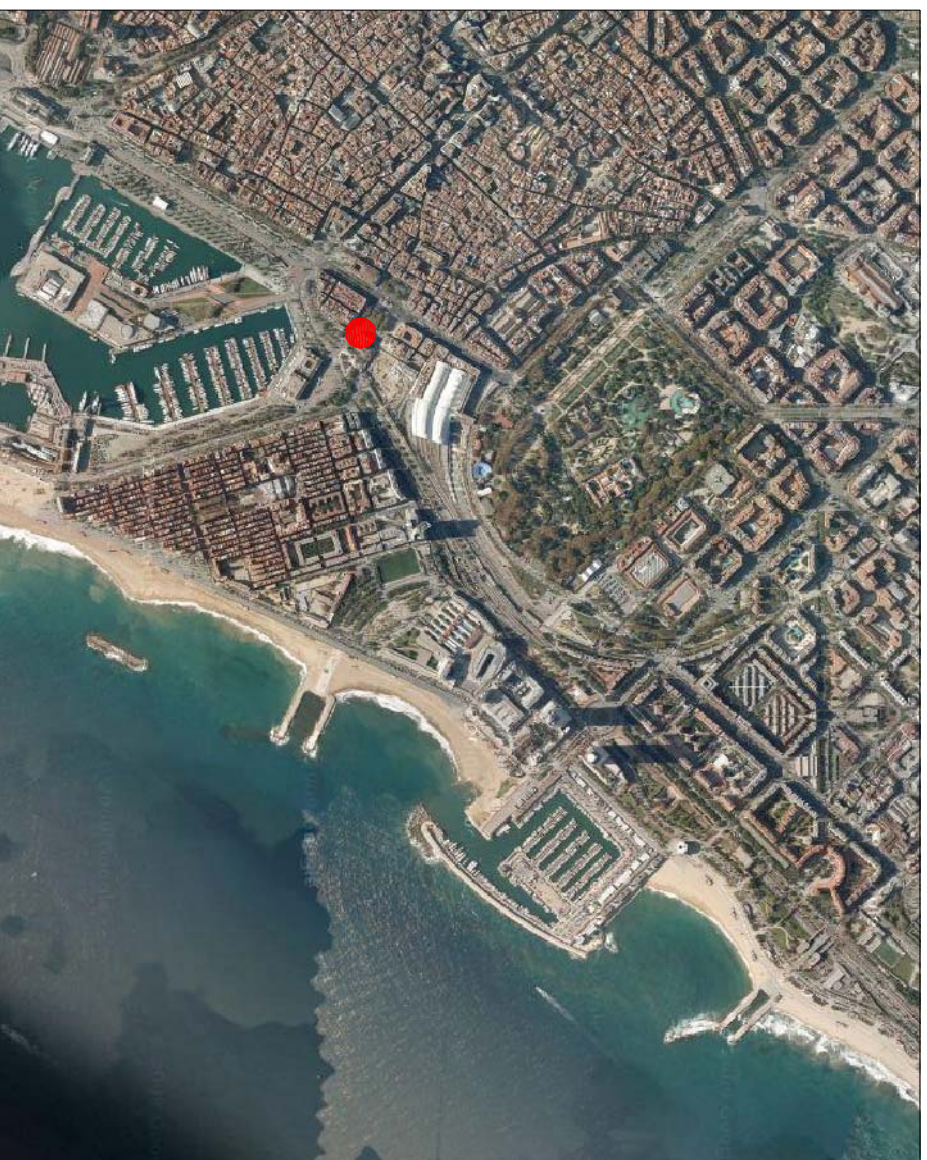
TELESE, A. (1991) *La vaixella blava catalana de 1570 a 1670. Barcelona*

VOLTES BOU, P. (1958): *Cartas del Emperador Carlos V a la ciudad de Barcelona. Barcelona.*

WOOD, J. (1998) "Pipes from Malta: a short account of the tobacco pipes found in Dockyard Creek, Birgu" *International Journal of Nautical Archeology* 27-4. pp. 313 – 330.

PLANIMETRIA

- 1.- Plànol de situació de la intervenció, sense escala.
- 2.- Plànol de situació del sondeig a escala 1:100.
- 3.- Secció del sondeig a escala 1:20.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Conxita Ferrer Alvarez

AUTORS

Mario Granollers

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A3 Escala: s/c

INTERVENCIÓ

Pla de Palau 18-19 de Barcelona

Codi: 064/13

NOM DEL PLÀNOL

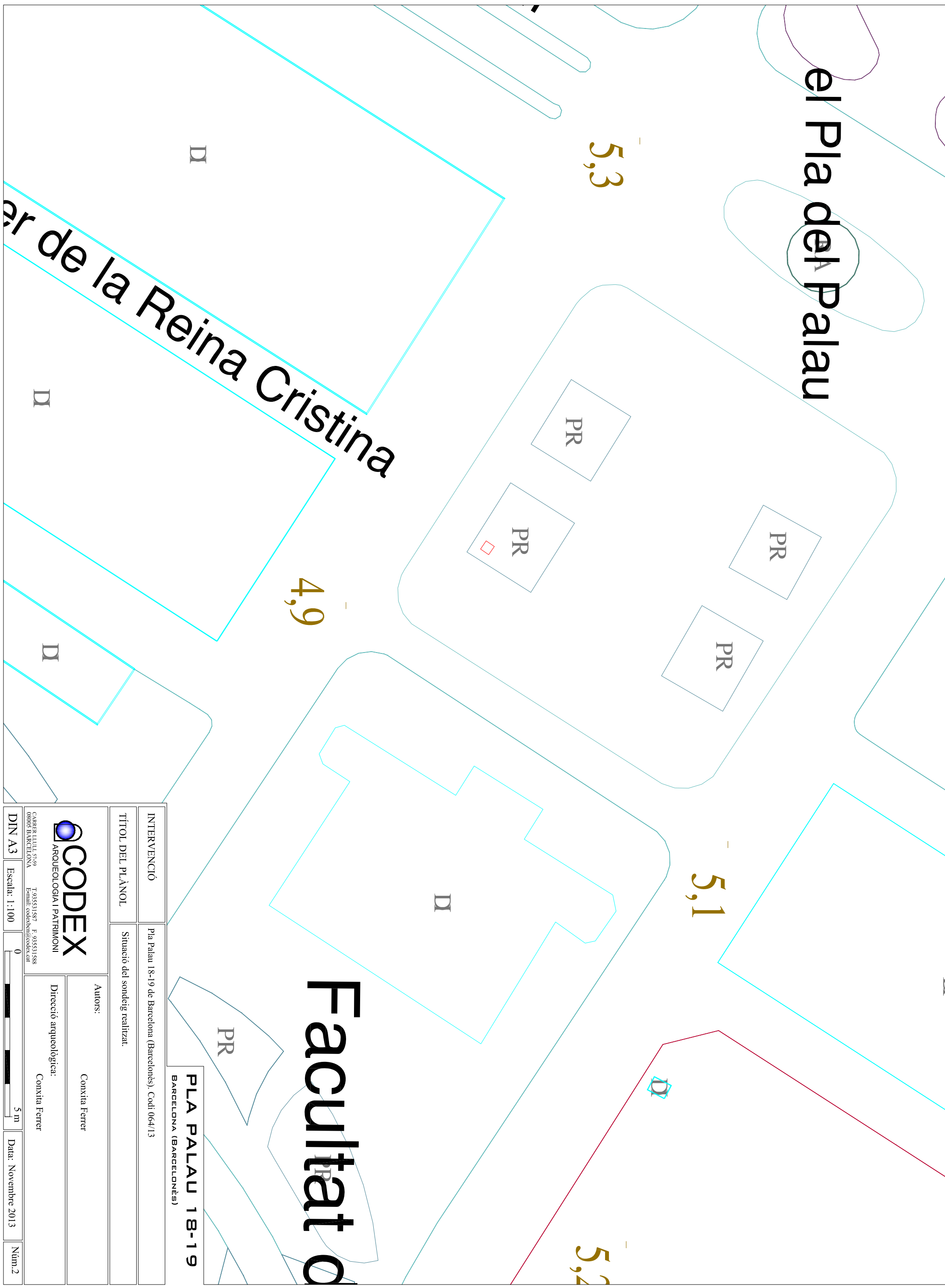
Plànol de situació

Data: octubre 2013

Núm.

1

el Pla del Palau

Facultat d'Arqueologia

PLA PALAU 18-19
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Pla Palau 18-19 de Barcelona (Barcelonès). Codi 064/13

TÍTOL DEL PLÀNOL Situació del sondeig realitzat.

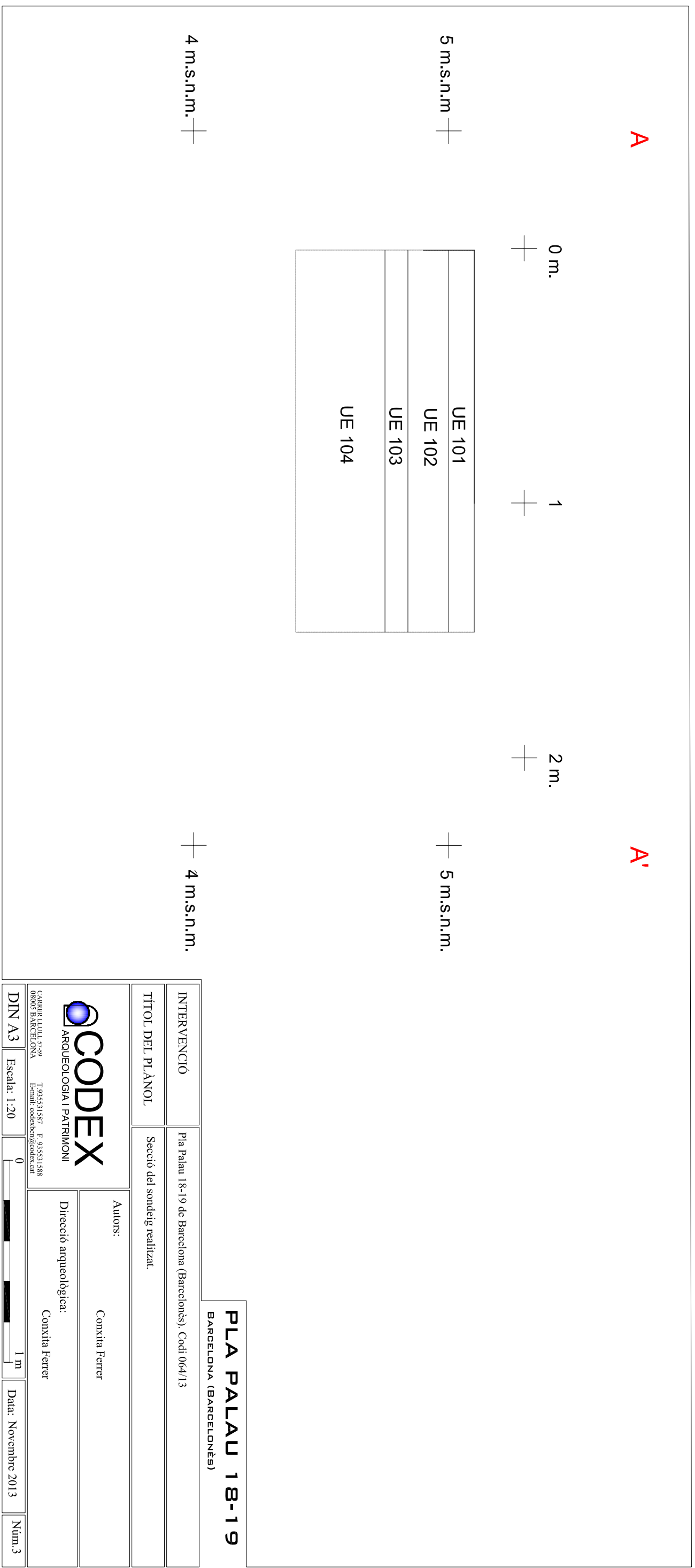
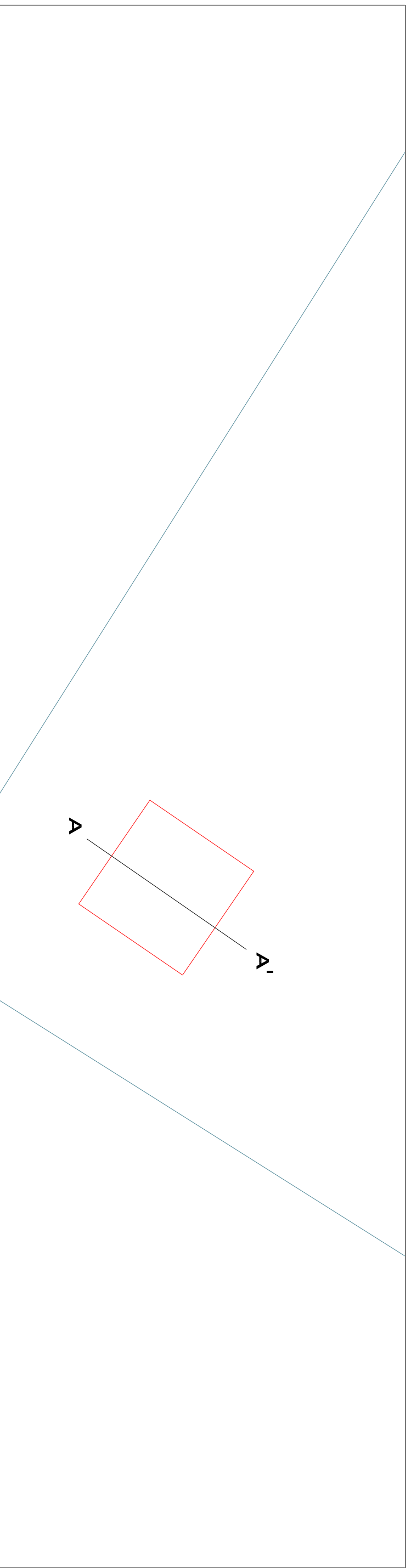
Autors: Conxita Ferrer

Direcció arqueològica: Conxita Ferrer

CARRER LLIBRE, 57-59
08005 BARCELONA
T. 935531387 F. 935531388
E. inform@ocodex.com

DIN A3 Escala: 1:100 0 5 m Data: Novembre 2013 Núm.2

FITXES UE

Definició UE		Textura		Composició		Sector		101	
Estrat		Compacta		Geològica Argila		100			
		Color Marró Fosc		Orgànica		Zona		Foto. Plan.	
				Artificial				2	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		3	
Cobreix a 102		Cobert per		S.XX		Estratigràfic		4	
Farceix a		Farcit per		Anivellació				7	
Talla a		Tallat per		Observacions				8	
Es recolza en		Se li recolza		Terra vegetal, per tal de preparar la zona enjardinada. Cobreix la ue 102.				9	
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐				10	
				Cotes Sup. 5.10		Cotes Inf. 5.00			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		102	
Estrat		Compacta		Geològica Argila		100			
		Color Marró Clar		Orgànica		Zona		Foto. Plan.	
				Artificial				7	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		3	
Cobreix a 102		Cobert per 101		S.XX		Estratigràfic		8	
Farceix a		Farcit per		Anivellació				9	
Talla a		Tallat per		Observacions				10	
Es recolza en		Se li recolza		Terra de color marró molt compactada i que cobreix els serveis d'aigua que apareixen.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 5.00		Cotes Inf. 4,84			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		103	
Estrat		Compacta		Geològica Argila		100			
		Color Marró		Orgànica		Zona		Foto. Plan.	
				Artificial				7	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		3	
Cobreix a 104		Cobert per 102		S.XX		Estratigràfic		8	
Farceix a		Farcit per		Anivellació				9	
Talla a		Tallat per		Observacions				10	
Es recolza en		Se li recolza		Terra una mica menys compactada que la ue 102, i de color marró clar. Apareix algun totxo i plàstics.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 4,84		Cotes Inf. 4,76			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		104	
Estrat		Compacta		Argila		100			
		Color		Geològica		Zona		Foto. Plan.	
		Ataronjat		Orgànica				7 3	
				Artificial				8	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		9	
Cobreix a		Cobert per		S.XX		Estratigràfic		10	
		103		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Anivellació					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Terra ataronjada i de textura molt compacta, amb presència de material constructiu. A la cota 4,27 sobre el nivell del mar es va donar per acabat el sondeig. Per tant aquest va ser l'últim estrat documentat.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 4.76 Cotes Inf. 4.27					

INVENTARI FOTOGRÀFIC

NÚMERO	DESCRIPCIÓ
064-13-1	Detall de l'inici de realització del sondeig.
064-13-2	Detall de la realització del sondeig, on s'aprecia el primer estrat documentat.
064-13-3	Detall de la realització del sondeig, on s'aprecia el primer estrat documentat.
064-13-4	Detall de la realització del sondeig, on s'aprecia el primer estrat documentat.
064-13-5	Pla general de la situació del sondeig.
064-13-6	Pla general de la situació del sondeig.
064-13-7	Detall del sondeig un cop acabat.
064-13-8	Detall del sondeig un cop acabat.
064-13-9	Pla general de la situació del sondeig un cop acabat.
064-13-10	Pla general de la situació del sondeig un cop acabat.